בס״ד

מה בדף

שיעון הדף היומי בדרך קצרה

לע״נ מרן רבינו ר׳ יוסף שלום בר׳ אברהם אלישיב זצוק״ל
הערות והנצחות טל׳ 0548449853 או מייל
MABADAF12@ GMAIL.COM

מגילה יד - כ

גליון 104 פרשת מסעי תשע״ד

דף יד ר׳ אבא אומר שאחשורוש גם רצה להשמידם, וזה משל לב׳ בני אדם ולאחד היה תל בשדהו ולשני חריץ, ואמר בעל חריץ מי יתן לי תל זה בדמים ובעל תל אמר מי יתן לי חריץ זה, וכשנפגשו ביניהם אמר בעל חריץ לבעל התל מכור לי תלך אמר לו קחהו בחינם והלואי,

ויסר המלך את טבעתו ר׳ אבא בר כהנא אומר שגדולה הסרת הטבעת יותר ממ״ח נביאים וז׳ נביאות שהתנבאו לישראל ולא חזרו למוטב, ואילו הסרת הטבעת החזירה אותם למוטב,

כל הנביאים לא פחתו ולא הותירו כלום על התורה מלבד מקרא מגילה, ור׳ חייא בר אבין אומר בשם ר׳ יהושע בן קרחה שהם דרשו שאם אמרו שירה כשיצאו מעבדות לחירות, כ״ש שיש לשבח כשיצאו ממות לחיים, ומה שלא אומרים הלל כי לא אומרים הלל על נס שקרה בחו״ל, ומה שאומרים שירה על יציאת מצרים, כמו שכתוב בברייתא שכל זמן שלא נכנסו לארץ אומרים שירה על כל הארצות, ואחר שנכנסו לארץ לא הוכשרו כל הארצות לומר שירה, ולר״נ, קריאת המגילה היא עצמה ההלל, ורבא אומר שביציאת מצרים אמרו הלל שהם עבדי ה׳ וכבר אינם עבדי פרעה, ואילו עכשיו עדיין הם עבדי אחשורוש, ולר״נ ורבא אף שכתוב בברייתא שלא הוכשרו כל הארצות לומר שירה, אך אחר שגלו חזרו להכשרן הראשון.

לכאורה היו נביאים נוספים, שכתוב ויהי איש אחד מן הרמתים צופים, והוא היה אחד ממאתים צופים שהתנבאו לישראל, ויש לומר שאמנם היו הרבה נביאים כפלים כיוצאי מצרים, אך נבואה שצריכים לדורות נכתבה, ונבואה שלא הוצרכה לדורות לא נכתבה, ור״ש בר נחמני אומר שהוא בא משתי רמות שצופות זו בזו, ור׳ חנין אומר שהוא בא מבני אדם שעמדו ברומו של עולם, והם בני קורח שכתוב בהם ובני קורח לא מתו, ואמרו בשם רבינו שהתבצר להם מקום בגהינם ועמדו עליו.

ז׳ נביאות הן שרה מרים דבורה חנה אביגיל חולדה ואסתר, שרה שכתוב אבי מלכה ואבי יסכה, ור׳ יצחק אומר שנקראה יסכה שהיא סוכה ברוח הקודש שכתוב כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה, או הפירוש יסכה שכולם סוכין ביפיה.

מרים שכתוב, ותקח מרים הנביאה אחות אהרן ולא כתוב אחות משה, שהיא התנבאה כשהיתה אחות אהרן שאימה תלד בן שיושיע את ישראל, וכשנולד התמלא הבית אורה, ואביה נשקה על ראשה ואמר לה התקימה נבואתך, וכשהשליכוהו ליאור טפח אביה על ראשה ואמר לה היכן נבואתך, ולכן כתוב ותתצב אחותו מרחוק לדעה, והיינו לדעת מה יהי בסוף נבואתה.

דבורה שכתוב, ודבורה אשה נביאה אשת לפידות, ונקרא לפידות שהיא היתה עושה פתילות למקדש, והיא ישבה תחת תומר, אמר ר״ש בן אבישלום שלא יהיה יחוד, או לרמז שכמו שתמר אין לו אלא לב אחד, כך ישראל שבאותו דור היה להם רק לב אחד לאביהם שבשמים,

חנה שכתוב, ותתפלל חנה ותאמר עלץ לבי בה׳ רמה קרני בה׳, שרק דוד ושלמה שנמשחו בקרן רמה מלכותם, אך שאול ויהוא שנמשחו בפח לא נמשכה מלכותם, ומה שכתוב אין קדוש כה׳ כי אין בלתך ביאר ר׳ יהודה בר מנשיא שאין לבלותו, שבשר ודם שעושה דבר הוא מבלה אותו, ואילו הקב״ה מבלה את מה שיצר, ואין צור כאלוקינו שאדם שעושה צורה בקיר אינו יכול להטיל בה רוח ונשמה קרביים ובני מעים, אך הקב״ה צר צורה בתוך צורה ומטיל בה רוח נשמה קרביים ובני מעים,

אביגיל שכתוב, והיה היא רוכבת על החמור ויורדת בסתר ההר, ולא כתוב מן ההר, ומבאר רבה בר שמואל שהיא שאלה על דם שבא מהסתרים ורצתה להראות לו ואמר לה לא מראים דם בלילה, אמרה לו וכי דנים דיני נפשות בלילה, **עמוד ב** אמר דוד שנבל בעלה הוא מורד במלכות שלא צריך לדונו, אמרה לו ששאול קיים ולא יצא טבעך בעולם אמר דוד ברוך טעמך וברוכה את אשר כליתני מבא בדמים, והיינו דם נדה ושפיכות דמים, וגילתה שוקה והלך לאורה ג׳ פרסאות ואמר לה השמעי לי, אמרה לו לא תהיה לך זאת לפוקה, ואמרה **זאת** שהיה מעשה אחר שנכשל בסוף במעשה בת שבע, והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים, וכשנפרדה ממנו אמרה לו והטיב ה׳ לאדוני וזכרת את אמתך, אומר ר״נ שע״ז אומרים האנשים שהאשה מדברת עם מי שהיא טווה, או שהאווז הולך ועיניו צופיםלמרחק,

חולדה, שכתוב וילך חלקיהו הכהן ואחיקם ועכבור וגו׳ ואף שירמיה התנבא אז, אמרו בשם רב שהיא היתה קרובתו של ירמיה ולא הקפיד עליה, אך קשה מדוע יאשיהו עצמו לא שלח לירמיה אלא אליה, אמרו אצל רב שילא שנשים רחמניות הן, ור׳ יוחנן אומר שירמיה הלך להחזיר עשרת השבטים והראיה שהם חזרו שכתוב כי המוכר אל הממכר לא ישוב, ולכאורה איך יתכן שכבר אין יובל והנביא מתנבא שיתבטל אלא שירמיהו החזיר חלק מעשרת השבטים ויאשיהו מלך עליהם, שכתוב ויאמר מה הציון הלז אשר אני רואה ויאמרו אלי אנשי העיר הקבר איש האלוקים אשר בא מיהודה ויקרא את הדברים האלה אשר עשית על המזבח בבית אל, ומה מעשיו של יאשיהו בבית אל, אלא שהוא מלך על עשרת השבטים, ור״נ לומד מהפסוק גם יהודה שת קציר לך בשובי שבות עמי.

אסתר, שכתוב, ויהי ביום השלישי ותלבש אסתר מלכות, ולא כתוב בגדי מלכות, אלא שהתלבשה רוח הקדש כמו שכתוב בפסוק אחר ורוח לבשה את עמשי.

ר״נ אומר שלא ראוי לנשים להתגאות ששתי נשים התגאו ושמם היה מכוער, אחת שמה זיבוריתא דבורה וכתוב בה ותשלח ותקרא לברק והיא לא הלכה אליו, ואחת שמה כרכושתא חולדה, וכתוב בה אמרו לאיש ולא אמרה אמרו למלך, ואמר ר״נ שחולדה היתה מבני בניו של יהושע שכתוב בה בן חרחס וביהושע כתוב בתמנת חרס, ורב עינא סבא שאל את ר״נ שכתוב שיצאו ח׳ נביאים מרחב הזונה נריה ברוך ושריה מחסיה ירמיה חלקיה חנמאל שלום, ור׳ יהודה מוסיף גם את חולדה שכתוב בה בן תקוה וכתוב ברחב ואת תקות חוט השני, אמר ר״נ עינא סבא חרס שחור, ממני וממך ילמדו שהיא התגיירה ונשאה יהושע, אך לכאורה רואים בדברי הימים שלא היו ליהושע בנים שכתוב נון בנו יהושע בנו, ויש לומר שבנות היו לו,

דף טו אף שמפורש שירמיה וברוך היו נביאים, אך לא מובא שאביהם היו נביאים, יש לבאר כדברי עולא שנביא שמוזכר שמו ושם אביו גם אביו נביא ואם מוזכר רק שמו רק הוא נביא, וכשמפורש שם עירו הוא מאותה עיר, ואם לא מפורש שם עיר, הוא מירושלים, ובברייתא מבואר שכל מי שלא כתוב מעשיו ומעשה אבותיו ובאחד מהם כתוב לשבח א״כ הוא צדיק בן צדיק, כמו שכתוב דבר ה׳ אשר היה אל צפניה בו כושי בן גדליה, ואם מפורש באחד מהם לגנאי כגון ויהי בחודש השביעי בא ישמעאל בן נתניה בן אלישמע א״כ הוא רשע בן רשע.

ר״נ אומר שמלאכי זה מרדכי, וקראו לו מלאכי ע״ש שהיה משנה למלך, אך קשה שכתוב בברייתא שברוך בן נריה ושריה בן מעשיה ודניאל ומרדכי בלשן וחגי זכריה ומלאכי כולם התנבאו בשנת שתים לדריוש א״כ מלאכי אינו מרדכי, ור׳ יהושע בן קרחה אומר שמלאכי זה עזרא, ולחכמים מלאכי שמו, ור״נ אומר שמסתבר שהוא עזרא שכתוב בנבואת מלאכי בגדה יהודה ותועבה נעשתה בישראל ובירושלים כי חילל יהודה קדוש ה׳ אשר אהב ובעל בת אל נכר, ועזרא הוא זה שהפריש נשים נכריות שכתוב ויען שכניה בן יחיאל מבני עילם ויאמר לעזרא אנחנו מעלנו באלוקינו ונושב נשים נכריות.

ד׳ נשים יפיפיות היו בעולם שרה רחב אביגיל ואסתר, ומי שסובר שאסתר היתה ירקרוקת יש למנות במקומה את ושתי, המזכיר שמה של רחב נגרר לתאות זנות, ויעל גררה בקולה, ואביגיל במי שזוכר אותה, ומיכל בת שאול בראייתה, והוסיף ר׳ יצחק שהאומר רחב רחב רואה קרי, ור״נ אמר שהוא אומר רחב רחב וזה לא משפיע עליו, אמר ר׳ יצחק שרק מי שיודעה ומכירה.

ומרדכי ידע את כל אשר נעשה, ורב אמר שהוא צעק גבה המן מאחשורוש, ושמואל אמר שגבה המלך התחתון על העליון, ותתחלחל המלכה לרב שפירסה נדה, ולר׳ ירמיה הוצרכה לנקביה.

ותקרא אסתר להתך, לרב הוא דניאל ונקרא התך שחתכוהו מגדולתו, ולשמואל כל דברי מלכות נחתכים על פיו. לדעת מה זה ועל מה זה, ר׳ יצחק אומר שהיא שלחה למרדכי שמא עברו ישראל על חמשה חומשי תורה שכתוב בהם מזה ומזה הם כתובים,

ויגידו למרדכי את דברי אסתר והתך לא אמר למרדכי שלא משיבים על הקלקלה.

אשר לא כדת אומר רב אבא שכל יום כשהגיעה לאחשורוש זה היה באונס, ועכשיו זה ברצון, וא״כ כמו שאני אובדת מבית אבא כך אני אובדת ממך,

ויעבור מרדכי רב אומר שהתענה בראשון של פסח, ולשמואל עבר אמת מים לאסוף היהודים,

ויהי ביום השלישי ותלבש אסתר מלכות, אמר ר״א בשם ר׳ חנינא שלבשה רוח הקדש, שכתוב כאן ותלבש וכתוב ורוח לבשה את עמשי, עוד אמר ר״א בשם ר׳ חנינא שאין לזלזל בברכת הדיוט ששני גדולי הדור ברכום הדיוטות וזה התקים שארוונה בירך את דוד שכתוב ויאמר ארונה אל המלך, ודניאל ברכו דריוש שכתוב אלהך די את עבד ליה בתדירא הוא ישזבינך, עוד אמר ר״א בשם ר׳ חנינא, שאין לזלזל בקללת הדיוט שאבימלך קילל את שרה הנה הוא לך כסות עניים והתקיים בבנה ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו,

עוד אמר ר״א בשם ר׳ חנינא שאין מידת הקב״ה כמדת בשר ודם ששופת קדירה ואח״כ נותן מים, והקב״ה נותן מים ואח״כ שופת קדירה, ועוד אמר ר״א בשם ר״ח שהאומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם, כמו שכתוב ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי, ועוד אמר ר״א בשם ר״ח שהצדיק שאבד אבד לדורו, משל לאדם שאבדה לו מרגלית בכל מקום שהיא היא עדיין מרגלית והיא אבדה רק לבעליה.

ר״א מבאר בשם ר׳ חנינא את הפסוק וכל זה איננו שוה לי, שכשהמן ראה שמרדכי יושב בשער המלך אמר שכל מה שיש לו אינו שוה לו, כמו שאמר רב חסדא שמרדכי בא להמן בטענת עושר והמן בא בטענת עוני, שמכר עצמו למרדכי בעת מלחמה **עמוד ב** ואמר רב פפא שקראו לו עבד שנמכר עבור ככר לחם, וכל זה איננו שווה לי שכל אוצרותיו היו חקוקים על לבו, וכשראה את מרדכי בשער המלך הצביע על לבו ואמר כל זה איננו שווה לי.

עוד דרש ר״א בשם ר׳ חנינא שעתיד הקב״ה להיות עטרה בראש כל צדיק, שכתוב ביום ההוא יהיה ה׳ צבקות לעטרת צבי ולצפירת תפארה, והיינו למי שעושים צביונו ומצפים לתפארתו ולא לכולם שכתוב לשאר עמו, למי ששם עצמו כשיריים, ולרוח משפט זה שדן את יצרו, וליושב על המשפט זה שדן דין אמת לאמתו, ולגבורה זה המתגבר על יצרו, משיבי מלחמה הם אלו שנושאים ונותנים במלחמתה של תורה, שערה, אלו ת״ח שמשכימים ומעריבים בבתי כנסיות ובתי מדרשות, ומדת הדין אמרה לפני הקב״ה מה נשתנו אלו מאלו, ואמר הקב״ה שישראל עסקו בתורה והאומות לא, אמרה לו שגם אלה ביין שגו ובשכר תעו פקו פליליה שזה גהינם, כמו שכתב ולא תהיה זאת לך לפוקה, ופליליה אלו דיינים שכתוב ונתן בפלילים.

ותעמוד בחצר בית המלך הפנימית, מבאר ר׳ לוי שכהגיעה לבית הצלמים פרחה ממנה רוח הקדש ואמרה קלי קלי למה עזבתני האם אתה דן שוגג כמזיד ואונס כרצון, או בגלל שאמרתי על אחשורוש כלב שאמרה הצילה מחרב מנפשי מיד כלב יחידתי, מיד אמרה הושיעני מפי אריה. ויהי כראות המלך את אסתר, אומר ר׳ יוחנן שהיו עמה ג׳ מלאכי השרת אחד הגביה צוארה, ואחד משך עליה חוט של חסד ואחד מתח את השרביט, ור׳ ירמיה אומר שהיה ב׳ אמות ונמשך י״ב אמה, ויש אומרים ט״ז, ויש אומרים כ״ד, ויש אומרים ס׳, וכן מצאנו באמתה של בת פרעה, וכן בשיני רשעים שכתוב שיני רשעים שברת, ור״ל אומר שקוראים שרבבת, רבה בר עופרן אמר בשם ר״א ששמע מרבו ורבו מרבו שהיתה באורך מאתים אמה.

ויאמר לה המלך מה לך אסתר המלכה ומה בקשתך עד חצי המלכות ותעש, חצי ולא כל, ולא דבר החוצץ למלכות, והיינו ביהמ״ק.

אמרה אסתר יבא המלך והמן אל המשתה, ושנינו מה ראתה אסתר להזמין את המן, לר״א טמנה לו פחים שכתוב יהי שולחנם לפניהם לפח, ולר׳ יהושע למדה מבית אביה אם רעב שונאך האכילהו לחם, לר״מ כדי שלא יטול עצה וימרוד, ולר׳ יהודה שלא יכירו בה שהיא יהודיה, ולר׳ נחמיה כדי שלא יגידו ישראל יש לנו אחות בבית המלך ויסירו דעת הרחמים, ולר׳ יוסי כדי שיהיה מצוי לה בכל עת, ולר״ש בן מנסיא שאולי ירגיש המקום ויעשה לנו נס, ור׳ יהושע בן קרחה אומר שהיא אמרה אסביר לו פנים כדי שיהרגו הוא והיא, ולר״ג מלך הפכפכן היה, ור״ג אמר שצריכים להסבר של המודעי שר״א המודעי אמר שהיא קנאתו במלך ובשרים, ורבא אמר לפני שבר גאון, ואביי ורבא אומרים, בחומם אשים את משתיהם, שבמשתה באה להם פורענות, ורבה בר אבוה פגש את אליהו ושאל אותו מה ראתה אסתר שהזמינה את המן אמר לו אליהו כמו טעמם של כל התנאים והאמוראים.

ויספר להם המן את כבוד עשרו ורוב בניו, לרב, הם ל׳ י׳ מתו וי׳ נתלו וי׳ מחזרים על הפתחים, ולרבנן אותם שמחזרים על הפתחים היו ע׳, שכתוב שבעים בלחם נשכרו ואין לקרוא מלשון שובע אלא מלשון שבעים, ורמי בר אבא אומר שהם היו ר״ח שזה גימטריא ורוב ואף שזה ריי״ד אך יש לומר שכתוב ורב.

בלילה ההוא נדדה שנת המלך, ר׳ תנחום אומר שזה מדובר על מלכו של עולם, ולרבנן נדדו עליונים וגם תחתונים, ורבא אומר שמדובר על אחשורוש שחשב מדוע הזמינה אסתר את המן אולי הם נוטלים עלי עצה עלי להרגני ואין איש שאוהב אותי להודיע לי, אולי יש אדם שעשה לי טובה ולא פרעתי לו, ולכן לא מודיעים לי, לכן אמר שיביאו לו את ספר הזכרונות, ויהיו נקראים שנקראו מאליהם וימצא כתוב ולא כתוב שנמצא כתב

דף טז אלא ששמשי היה מוחק וגבריאל כותב, ואומר ר׳ אסי שר׳ שילא איש כפר תמרתא דרש שאם כתב של מטה שהוא זכות ישראל לא נמחק, ק״ו שכתב של מעלה אינו נמחק.

לא נעשה עמו דבר אומר רבא שלא אמרו כך מאהבת מרדכי, אלא ששנאו את המן,

אשר הכין לו שנינו שלעצמו הכין, ועשה כן למרדכי אמר המן איזה מרדכי, אמר המלך היהודי, אמר המן שיש הרבה מרדכי ביהודים, אמר לו המלך מרדכי שיושב בשער המלך, אמר המן שמספיק לו כפר או נהר אחד, אמר המלך תן לו גם את זה, אל תפל דבר מכל אשר דברת, והמן לקח את הלבוש והסוס וראה שמרדכי יושב עם תלמידיו ולומד הלכות קמיצה, וראהו מרדכי בא ופחד, ואמר לתלמידים שהמן בא להרגני לכו ממני שלא תכוו בגחלתו, והתעטף מרדכי ועמד בתפילה, וישב המן לפניהם וחכה עד שיגמור תפלתו, ואמר להם במה את עוסקים אמרו לו שבזמן ביהמ״ק המתנדב מנחה מביא מלא הקומץ סלת ומתכפר לו, אמר המן שבא מלא הקומץ קמח שלכם ודחה י׳ אלפים ככר כסף שלי, אמר לו מרדכי רשע עבד שקנה נכסים למי נכסיו, אמר המן קום ותלבש בגדים אלו ורכב על הסוס שהמלך צריך אותך, אמר מרדכי אינני יכול ללבוש בגדי המלך קודם שאתרחץ ואסתפר, ואסתר סגרה אותו יום את כל המרחצאות ואת כל הספרים, והמן הכניסו למרחץ ורחץ אותו ואח״כ הביא מספריים מביתו וסיפר אותו, ותוך כדי הוא נאנח אמר לו מרדכי מדוע אתה נאנח אמר לו שהוא היה השר החשוב של המלך ונעשה בלן וספר אמר מרדכי וכי אתה לא היית ספר של כפר קורצום, ואכן הוא היה שם ספר כ״ב שנה, ואחר שסיפר שערותיו הלבישו את בגדי המלך ואמר לו עלה ורכב, אמר לו אינני יכול שכחש כוחי מחמת הצום והמן גחן וכשעלה עליו מרדכי בעט בו, אמר המן והרי כתוב בנפול אויבך אל תשמח, אמר מרדכי שזה נאמר בישראל אך בכם נאמר ואתה על במותימו תדרוך.

ויקרא לפניו ככה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו, וכשהלך בשביל ביתו של המן ראתה אותו בתו כשהיא על הגג וחשבה שאביה על הסוס ומרדכי מוביל אותו, ולקחה את העציץ של בית הכסא ושפכה על ראש אביה והרים עיניו והיא ראתה אותו ונפלה מהגג ומתה, ולכן כתוב וישב מרדכי אל שער המלך ששב לשקו ותעניתו, והמן נדחף לביתו אבל על בתו וחפוי ראש על מה שקרה לו,

ויספר המן לזרש אשתו ולכל אוהביו, קראו להם אוהביו ונקראו חכמיו אומר ר׳ יוחנן שהאומר דבר חכמה אפילו באומות נקרא חכם, והם אמרו אם מזרע היהודים מרדכי, שאם הוא משאר שבטים אתה יכול לו אך אם הוא מזרע יהודה או בנימין ואפרים ומנשה אינך יכול לו, ביהודה כתוב ידך בעורף אויבך ובאחרים כתוב לפני אפרים ובנימין ומנשה עוררה את גבורתך.

כי נפל תפל אמר ר׳ יהודה בר׳ אלעאי כתוב ב׳ נפילות שאומה זו משולה לעפר ולככובים כשהם יורדים יורדים עד העפר וכשעולים עולים עד הכוכבים.

וסריסי המלך הגיעו, ויבהילו שהביאוהו בבהלה, כי אין הצר שוה בנזק המלך אמרה לו צר זה לא שוה בנזק המלך, שכשקינא המלך בושתי הרגה ועכשיו הורג אותי, ויאמר המלך אחשורוש ויאמר לאסתר כתוב פעמים ויאמר, אמר ר׳ אבהו שבתחילה אמר לה ע״י מתורגמן ואח״כ ששמע שהיא הגיעה מבית שאול מיד אמר לה ללא מתורגמן.

ותאמר אסתר איש צר ואויב המן הרע הזה, ר״א אומר שהראתה כלפי המלך והמלאך סטר את ידה להמן.

והמלך קם בחמתו והמלך שב מגינת הביתן מקישים קימה לביאה שכמו שקם בחימה כך שב בחימה שמצא בגינה את מלאכי השרת שנדמו כאנשים שעקרו את העצים, ושאל אותם מה אתם עושים ואמרו שכך צוונו המן וחזר לבית וראה שהמן נופל ולא כתוב נפל, ואומר ר״א שהמלאך הפילו עליה, אמר המלך וי בבית וי בחוץ, ואמר המלך הגם לכבוש את המלכה עמי בבית, ויאמר חרבונה ואמר ר״א שחרבונה היה רשע והיה בעיצה של המן וכשראה שלא נעשתה עצתו ברח, כמו שכתוב וישלך עליו ולא יחמול מידו ברוח יברח.

וחמת המלך שככה ב׳ שכיכות א׳ מלכו של עולם וא׳אחשורוש, או א׳ של אסתר וא׳ של ושתי.

לכולם נתן לאיש חליפות שמלות ולבנימין נתן חמש חליפות שמלות, ולכאורה מה שיוסף הצטער בו **עמוד ב** נכשל בו עם אחיו כמו שאמר רב שבגלל משקל ב׳ סלעים מילת שהעדיף יעקב את יוסף מאחיו התגלגל הדבר וירדו למצרים, אמר ר׳ בנימין בר יפת שיוסף רמז לבנימין שיצא ממנו בן שיצא מלפני המלך בה׳ לבושי מלכות שכתוב ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות וכו׳, וכתוב ויפול על צוארי בנימין אחיו וכמה צוארים יש לו, אומר ר״א שבכה על ב׳ מקדשים שעתידים להיות בחלקו של בנימין ועתידים להחרב ובנימין בכה על צואריו על משכן שילה שהוא בחלקו של יוסף שעתיד להחרב, כתוב והנה עיניכם רואות ועיני אחי בנימין, אמר ר׳ בנימין בר יפת בשם ר״א שיוסף אמר להם שכמו שאיני מקפיד על בנימין שלא היה במכירתי כך איני מקפיד עליכם, כי פי המדבר עליכם כפי כן לבי, ולאביו שלח כזאת עשרה חמורים נושאים מטוב מצרים, מבאר ר״א ששלח לו יין שדעת זקנים נוחה ממנו, וילכו גם אחיו ויפלו לפניו אמר ר׳ בנימין בר יפת בשם ר״א שע״ז נאמר שועל בזמנו משתחוים לו, ולכאורה הוא לא שועל פחות מאחיו, אלא שדברי ר״א נאמרו בפסוק וישתחו ישראל על ראש המיטה, וינחם אותם וידבר על לבם, אמר ר׳ בנימין בר יפת בשם ר״א שאמר להם דברים שמתקבלים על הלב שאם י׳ נרות לא כבו נר אחד, ודאי שאחד לא יכבה אותם.

ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר, אמר רב יהודה שאורה זו תורה, כמו שכתוב כי נר מצוה ותורה אור, שמחה זה יו״ט, כמו שכתוב ושמחת בחגך, ששון זה מילה שכתוב שש אנוכי על אמרתך, ויקר אלו תפילין כמו שכתוב וראו כל עמי הארץ כי שם ה׳ נקרא עליך ויראו ממך, ור״א הגדול אמר שזה נאמר על תפילין שבראש.

רב אדא מיפו אומר שיש לומר את כל עשרת בני המן בנשימה אחת עד עשרת, שיצאה נשמתם כאחד, ור׳ יוחנן אומר שיש למתוח את הו׳ של ויזתא כעץ של נוסעי נהר לברות, שכולם נתלו בעץ אחד.

ר׳ חנינא אומר בשם ר׳ שילא איש כפר תמרתא שכל השירות נכתבות אריח על לבינה ולבינה על אריח מלבד עשרת בני המן שכותבים אותם אריח על ריח ולבינה על לבינה לומר שלא תהיה תקומה למפלתן.

ויאמר המלך בשושן הבירה הרגו היהודים, אומר ר׳ אבהו שבא מלאך וסטרו על פיו.

ובבואה לפני המלך אמר עם הספר, ולא כתוב אמרה, אמר ר׳ יוחנן שאמרה יאמר בפה מה שכתוב בספר.

דברי שלום ואמת, למד מזה ר׳ תנחום או ר׳ אסי שהמגילה צריכה שרטוט כמו ס״ת.

ומאמר אסתר קים, ולכאורה שקים את מאמר אסתר ולא את דברי הצומות , מבאר ר׳ יוחנן שאת דברי הצומות ומאמר אסתר קים את ימי הפורים האלה.

כי מרדכי היהודי משנה למלך אחשורוש וגדול ליהודים ורצוי לרוב אחיו ולא לכולם, שפרשו ממנו מקצת סנהדרין, ואומר רב יוסף שלימוד תורה גדול מהצלת נפשות שבתחילה החשיבו את מרדכי אחר ד׳, שכתוב אשר באו עם זרובבל ישוע נחמיה שריה רעליה ומרדכי בלשן, ובסוף כתבוהו אחר ה׳ הבאים עם זרובבל, ישוע נחמיה עזריה רעליה נחמני מרדכי בלשן, ורב או רב שמואל בר מרתא אמרו שלימוד תורה גדול מבנין ביהמ״ק שבחיי ברוך בן נריה לא עלה עזרא, ורבה אמר בשם רב יצחק בר שמואל בר מרתא שלימוד תורה גדול מכיבוד אב ואם שיעקב אבינו לא נענש על השנים שלמד בבית עבר

דף יז שנמנו שנות ישמעאל ליחס שנותיו של יעקב, שישמעאל חי קל״ז שנה והיה גדול מיצחק י״ד שנה, שכשנולד ישמעאל היה אברהם בן פ״ו שנים, ואברהם בן מאת שנה בהולד לו את יצחק בנו, ויצחק בן שישים שנה בלדת אותם, א״כ כשנולד יעקב היה ישמעאל בן ע״ד ונשאר משנותיו ס״ג שאז התברך יעקב, שכתוב וירא עשו כי ברך וילך עשו אל ישמעאל ויקח את מחלת בת ישמעאל אחות נביות, וברור שאם היא בת ישמעאל היא אחות של נביות, אלא שישמעאל מת אחר שקדשה והשיאה נביות אחיה וא״כ ס״ג ועוד י״ד שנולד יוסף זה ע״ז, וכתוב שיוסף היה בן שלושים שנה בעמדו לפני פרעה, ועוד ז׳ שני השבע וב׳ שני הרעב א״כ יעקב כשירד למצרים צריך להיות בן קט״ז, והוא אומר לפרעה ימי שני מגורי שלושים ומאת שנה א״כ י״ד שנה שהיה בבית עבר לא נחשבו לו, שהיה מוטמן בביתו י״ד שנה ועבר מת ב׳ שנים אחר שירד יעקב לחרן, וא״כ כשעמד על הבאר היה בן ע״ז ולא נענש עליהם שכתוב בברייתא שיוסף פרש כ״ב שנה מיעקב כמו שהוא פרש מאביו, ולכאורה יעקב פרש ל״ו שנה אלא שלא החשיבו לו את שני לימודו בבית עבר, ובבית לבן היה כ׳ שנה ושהה בדרך ב׳ שנים שהיה בסוכות י״ח חדש שכתוב ויעקב נסע סוכותה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סוכות, ובבית אל היה ו׳ חדשים והקריב זבחים.

פרק הקורא למפרע

משנה הקורא את המגילה למפרע לא יצא, וכן קרא על פה או תרגום או בכל לשון לא יצא, אך קוראים אותה ללועז בלעז, ולועז ששמע אשורית יצא קראה סירוגין או מתנמנם יצא אם קראה ודרשה והגיה אותה אם כיוון לבן יצא, ואם לא לא יצא, אם היתה כתובה בסם או סיקרא ובקומוס ובקנקנתום על ניר או דפתרא לא יצא עד שתכתב אשורית על ספר ובדיו. **גמרא** רבא אומר שלמפרע לא יצא שכתוב ככתבם וכזמנם שכמו שהזמן אינו למפרע כך הקריאה אינה למפרע, ולכאורה לא כתוב כאן קריאה אלא עשייה שכתוב להיות עושים את שני הימים, אלא לומדים מהפסוק והימים האלה נזכרים ונעשים ומקישים זכירה לעשייה וכמו שעשייה למפרע לא, כך זכירה לא יוצא למפרע, בהלל בקר״ש ותפילה גם לא יוצא למפרע, בהלל, רבה לומד מהפסוק ממזרח שמש עד מבואו, ורב יוסף לומד מהפסוק זה היום עשה ה׳, ור׳ אויא לומד מהפסוק יהי שם ה׳ מבורך, ור״נ בר יצחק או ר׳ אחא בר יעקב לומד מהפסוק מעתה ועד עולם.

קר״ש, שכתוב בברייתא שלרבי קר״ש אומרים כמו שהיא כתובה ולחכמים יצא בכל לשון, **עמוד ב** וטעמו של רבי מהפסוק והיו שיהיו בהוייתן, וחכמים לומדים מ**שמע** בכל לשון שאתה שומע, ורבי לומד משמע שישמיע לאזנו מה שהוא מוציא מפיו, וחכמים סוברים כר׳ יוסי שאם לא השמיע לאזנו יצא ומה שכתוב והיו לדרוש שלא יקרא למפרע ורבי לומד את זה מיתור דברים הדברים, וחכמים לא משמע להם שההא מיותרת, ולפ״ז רבי סובר שבכל התורה יוצא בכל לשון, שאם נאמר שפסול א״כ מדוע צריך פסוק בקר״ש למעט, ויש לומר שצריך והיו שלא נלמד שמע כמו חכמים, אך לפ״ז חכמים סברו שבכל התורה לא יוצא בכל לשון, שאם יוצא לא צריך פסוק בקר״ש שיצא בכל לשון, ויש לדחות שצריך פסוק לרבות שלא נמעט מ**והיו**.

בתפלה לא יוצא למפרע ששמעון הפקולי סידר י״ח ברכות על הסדר לפני ר״ג ביבנה, וכן אמר ר׳ יוחנן או ששנו בברייתא שק״כ זקנים וחלקם נביאים מאנשי כנסת הגדולה תיקנו י״ח ברכות על הסדר, ברכת אבות לומדים מהפסוק הבו לה׳ בני אלים, גבורות לומדים מהפסוק הבו לה׳ כבוד ועוז, קדושות לומדים מהפסוק הבו לה׳ כבוד שמו השתחוו לה׳ בהדרת קדש, ואומרים בינה אחר קדושה שכתוב והקדישו את קדוש יעקב ואת אלוקי ישראל יעריצו, וכתוב בסמוך וידעו תועי רוח בינה, ואח״כ תקנו תשובה שכתוב ולבבו יבין ושב ורפא לו, ולא אומרים מיד רפואה, שכתוב וישוב אל ה׳ וירחמהו ואל אלוקינו כי ירבה לסלוח, ואין לסמוך על הפסוק ושב ורפא לו שכתוב בפסוק אחר הסולח לכל עווניכי הרופא לכל תחלואיכי הגואל משחת חייכי, וא״כ גאולה ורפואה הם אחר סליחה ומה שכתוב ושב ורפא לו זה לא רפואה של חולי, אלא זה רפואה של סליחה, וגאולה היא ברכה ז׳ שכתוב שעתידים להגאל בשביעית, ומה שכתוב בברייתא בשישית קולות בשביעית מלחמות ובמוצאי שביעית בן דוד בא, יש לומר שמלחמה היא התחלה של גאולה, ותקנו רפואה בשמינית שמילה שצריכה רפואה היא ביום ח׳, וברכת השנים בתשיעית כנגד מפקיעי שערים שבפרק ט׳ בתהילים כתוב שבור זרוע רשע, ואח״כ אומרים קיבוץ גלויות שכתוב ואתם הרי ישראל ענפיכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל כי קרבו לבא, ואחר קיבוץ גלויות נעשה דין ברשעים שכתוב ואשיבה ידי עליך ואצרוף כבור סיגיך, וכתוב ואשיבה שופטיך כבראשונה, ואחר שנעשה דין ברשעים כלו הפושעים ובכללם זדים שכתוב ושבר פושעים וחטאים יחדיו ואחר כילוי הרשעים מתרוממת קרן הצדיקים, שכתוב וכל קרני רשעים אגדע תרוממנה קרנות צדיק וכלל עמהם גרים שכתוב מפני שיבה תקום והדרת פני זקן, וסמוך לזה וכי יגור אתכם גר, וקרנם מתרוממת בירושלים, שכתוב שאלו שלום ירושלים ישליו אוהביך, ואחר בנין ירושלים בא דוד שכתוב

דף יח אחר ישובו בני ישראל ובקשו את ה׳ אלוקיהם ואת דוד מלכם, ואחר שבא דוד באה תפילה שכתוב והביאותים אל הר קדשי ושמחתים בבית תפלתי, ואחר תפילה באה עבודה שכתוב עולתיהם וזבחיהם לרצון על מזבחי, ואחר עבודה באה תודה שכתוב זובח תודה יכבדנני, ואחר הודאה אומרים ברכת כהנים שכתוב וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם וירד מעשות החטאת והעולה והשלמים ואין לומר שירד קודם עבודה שכתוב וירד מעשות, ולא כתוב וירד לעשות, ואין לסמכה לעבודה כי כתוב זובח תודה, וזה עדיף שעבודה והודאה זה ענין אחד, ואחר ברכת כהנים אומרים שים שלום שכתוב ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם, וברכה של הקב״ה היא שלום שכתוב ה׳ יברך את עמו בשלום, ואמנם ק״כ זקנים תקנום על הסדר ושמעון הפקולי סידר אחר ששכחום,

אחר תפלת י״ח אין להוסיף בשבח הקב״ה שר״א דרש בפסוק מי ימלל גבורות ה׳ ישמיע כל תהלת, למי נאה למלל את גבורות ה׳ למי שיכול להשמיע את כל תהלתו, ורבה בר בר חנה אמר בשם ר׳ יוחנן שהמספר בשבח הקב״ה יותר מדאי נעקר מהעולם שכתוב היסופר לו כי אדבר אם אמר איש כי יבלע, ור׳ יהודה איש כפר גבוריא או איש כפר גיבור חיל דרש בפסוק לך דומיה תהלה שסם של כל החולי הוא שתיקה, ורב דימי אמר שבא״י אומרו שאם מלה שווה סלע שתיקה שוה שתים.

רבא אומר שקראה ע״פ לא יצא שלומדים זכירה זכירה שכתוב כאן נזכרים ונעשים, ובתורה כתוב כתב זאת זכרון בספר וצריך רק בספר, ואין לומר שהזכירה כאן היא רק עיון ולא קריאה שכתוב בברייתא זכור יכול בלב וכשכתוב לא תשכח כלול שכחת הלב, וא״כ זכור הוא בפה.

קראה תרגום לא יצא אין לומר שהיא כתובה מקרא וקרא תרגום, שא״כ זה נקרא ע״פ, אלא שהיא כתובה תרגום וקראה תרגום.

המשנה אומרת שקוראים אותה ללועז בלעז, ורב ושמואל אומרים שמה שכתוב קראה בכל לשון לא יצא, מדובר בשאר לשונות וביוונית יוצא, ואין לומר שהיא כתובה באשורית וקוראה יוונית שא״כ זה ע״פ, ור׳ אחא אומר בשם ר״א שהיא כתובה בלעז יוונית, עוד אמר ר׳ אחא בשם ר״א שהקב״ה קרא ליעקב קל שכתוב ויקרא לו קל אלוקי ישראל, ואם נאמר שיעקב קרא למזבח קל צריך לכתוב ויקרא לו יעקב קל, אלא שאלוקי ישראל קרא ליעקב קל, וישנה ברייתא שאם קראה גיפטית עברית עילמית מדית יוונית לא יצא, ויש לבאר כמו ששנינו שקראה גיפטית לגיפטים עברית לעברים, עילמית לעילמים, יוונית ליוונים, אך לפ״ז רב ושמואל לא היו צריכים להעמיד את המשנה ביוונית, ויש לבאר את המשנה כמו הברייתא, ורב ושמואל דיברו בכל מקום שיונית כשר, אך לכאורה בברייתא כתוב יונית ליוונים ומשמע שלאחרים לא, אך רב ושמואל סברו כרשב״ג שאף ספרים התירו לכתוב יוונית, ולא אמרו סתם הלכה כרשב״ג שהיינו אומרים שרק בס״ת, ובמגילה שכתוב בה ככתבם לא, קמ״ל שגם במגילה כשר.

לועז ששמע אשורית יצא גם כשאינו מבין, כמו שנשים ועמי הארץ יוצאים בלי להבין, ורבינא אומר שגם אנו לא מבינים מה שכתוב האחשתרנים בני הרמכים, אלא יש כאן רק מצות קריאה ופרסומי ניסא גם בלי להבין.

קראה סירוגין יצא, החכמים לא ידעו מה הכוונה סירוגין עד ששמעו שאמתו של רבי אמרה לתלמידים שנכנסו לפרקים עד מתי אתם נכנסים סירוגין סירוגין, וכן לא ידעו מה הכוונה חלגולוגות עד ששמעו שאמתו של רבי אמרה לאדם שפיזר צמח פרפחינא ואמרה לו עד מתי אתה מפזר חלגולוגך, וכן לא ידעו מה הכוונה סלסלה ותרוממך, עד ששמעוה אומרת לתלמיד שהפך בשערו עד מתי אתה מסלסל בשערך, ולא הבינו מה פירוש הפסוק השלך על ה׳ יהבך עד שרבה בר בר חנה אמר שהלך עם ישמעאלי ונשא משא ואמר הישמעאלי קח יהבך ותן אותו על גמלי, לא ידעו החכמים מה הכוונה וטאטאתיה במטאטא השמד עד ששמעו את אמתו של רבי שאמרה לחברתה קחי מטאטא ותטאטי את הבית.

קראה סירוגין יצא **עמוד ב** אך אם קרא סירוסין למפרע לא יצא, ור׳ מונא אומר בשם ר׳ יהודה שגם סירוגין לא יצא אם שהה כדי לגמור את כולה, ורב יוסף פסק כן, ואביי הסתפק אם משערים ממקום שהפסיק או לגמור את כולה, אמר לו רב יוסף שכולה ממש, שאם נאמר מהיכן שהפסיק א״כ נתת את דברך לשיעורים,

ר׳ ירמיה בר אבא אמר בשם רב שהלכה כר׳ מונא ושמואל אומר שאין הלכה כמותו, בסורא אמרו בשם ר׳ ירמיה ובפומבדיתא אמרו בשם רב כהנא, ורב ביבי אמר בשם רב שאין הלכה כר׳ מונא, ושמואל סובר שהלכה כר׳מונא, ואמר רב יוסף שיש לנקוט כר׳ ביבי ששמואל הוא שחשש לדעת יחיד לענין שומרת יבם שאחיו קידש את אחותה, שאמרו בשם ר׳ יהודה בן בתירא שאומרים לו המתן עד שאחיך הגדול יעשה מעשה ושמואל פסק כמותו.

אם הסופר השמיט אותיות או פסוקים בכתיבת המגילה וקראם ע״פ כמו מתורגמן יצא, ומה שכתוב בברייתא שאם היו בה אותיות מטושטשות או קרועות אם רישומן ניכר יצא ואם לא לא יצא, שם מדובר שכולה מטושטשת אך במיעוטה כשרה.

אם הקורא השמיט בה פסוק אחד לא יאמר שיגמור כולה ואח״כ יקרא אותו פסוק, אלא קורא מאותו פסוק והלאה ואם נכנס לבית הכנסת ומצא שהציבור קראו כבר חציה לא יקרא עמם וישלים, אלא קורא את כולה מתחילה ועד סוף.

מתנמנם, מבאר רב אשי שהוא נם ולא נם ער ולא ער, וקוראים לו ועונה אך אינו יכול לענות דבר של סברא, אך כשמזכירים לו הוא נזכר.

כותבה דורשה ומגיהה יצא אם כיוון לבו, אם מדובר שהוא מסדר פסוק פסוק וכותבו לא מועיל שיכוון שהרי זה כמו על פה, אלא שכותב כל פסוק וקוראו אינו יוצא כדברי רב שיש לקרוא כולה וגם למ״ד שקוראים רק מאיש יהודי צריכה להכתב כולה, אלא שמונחת לפניו מגילה וקורא בה פסוק פסוק וכותבו א״כ יש מכאן ראיה לדברי רבה בר בר חנה בשם ר׳ יוחנן שאין לכתוב אפילו אות אחת שלא מתוך הכתב, ויש לדחות שמדובר שהזדמנה לפניו מגילה כשירה, ואין להוכיח מהמעשה בר״מ שהלך לעבר שנה בעסיא ולא היתה שם מגילה וכתבה מלבו וקרא בה, שיש לדחות שר״מ התקיים בו ועפעפיך יישירו נגדך, ור׳ ירמיה מדפתי ביאר לרמי בר חמא בפסוק זה, שזה נאמר על דברי תורה שכתוב בהם התעיף עינך בו ואיננו, אך אצל ר״מ הם מיושרים, רב חסדא ראה שרב חננאל כתב ספרים לא מהכתב ואמר לו שאף שכל התורה ראויה להכתב על פיך אך אמרו חכמים שאסור לכתוב אפילו אות אחת שלא מהכתב, ומשמע שזה מיושר אצלו ובכ״ז אין לכתוב בע״פ, ומה שר״מ כתב בע״פ כי זה היה שעת הדחק, ואביי התיר לבית בר חבו לכתוב תפילין ומזוזות שלא מהכתב, כמו שר׳ ירמיה אמר בשם רבינו שניתן לכתוב תפילין ומזוזות לא מהכתב ואינן צריכים שרטוט, ולהלכה, תפילין לא צריכים שרטוט ומזוזות צריכים שרטוט, אך נכתבים לא מהכתב כיון ששגורים בפי הכל.

סם הוא זרניך סמא הוא צבע אדום, ורבה בר בר חנה אמר ששמה הוא סקרתא, קומוס הוא שרף אילן

דף יט קנקנתום הוא צבע שחור של רצענים, דיפתרא הוא קלף שנמלח ונשרה במים ללא עפצים, נייר הוא מחקא שעשוי מעשבים ללא דבק.

מגילה נכתבת אשורית שכתוב ככתבם וכזמנם, ועל ספר שכתוב ותכתוב אסתר המלכה, וכתוב ויאמר להם ברוך מפיו יקרא אלי את כל הדברים ואני כותב על הספר בדיו.

משנה בן עיר שהלך לכרך ובן כרך שהלך לעיר אם עתיד לחזור למקומו יקרא כמקומו ואם לא קורא עמם, לר״מ קוראים המגילה כולה, ולר׳ יהודה מאיש יהודי, ולר׳ יוסי מאחר הדברים האלה. **גמרא** אם עתיד לחזור מדובר בליל י״ד ואם עתיד לחזור בליל י״ד יקרא עמם ולומדים את זה מהפסוק על כן היהודים הפרזים וכתוב שוב היושבים בערי הפרזות , ובא ללמד שפרוז בן יומו נקרא פרוז, ומוקף לומדים מסברא שאם פרוז נקרא כך ביום אחד כך מוקף נקרא כך ביום אחד.

רבא אומר שבן כפר שהלך לעיר בכל מקרה קורא עמם כיון שזמנו הוא כמו העיר אלא שרבנן הקילו לבני הכפרים לקרוא קודם כדי שיספקו מים ומזון לאנשי הכרכים, וא״כ כשהוא ממילא בעיר יקרא עמם, ואביי שואל שכתוב בן כרך שהלך לעיר בין כך ובין כך קורא כמקומו, ולכאורה בבן כרך זה תלוי אם עתיד לחזור, אלא יש לגרוס בן כפר, ויש לומר שאם צריך לתרץ הברייתא יש לבאר שיקרא עמם.

לרשב״י קורא מבלילה ההוא, ור׳ יוחנן אומר שנחלקו בפסוק ותכתב אסתר את כל תוקף, לר״מ כולל כל תקפו של אחשורוש, ולר׳ יהודה תוקפו של מרדכי, ולר׳ יוסי תוקפו של המן, ולרשב״י תקפו של נס, ורב הונא אומר שנחלקו בפסוק ומה ראו על ככה ומה הגיע אליהם, שלר״מ מה ראה אחשורוש להשתמש בכלי המקדש על ככה שחישב ע׳ שנה ומה הגיע שהרג את ושתי, ור׳ יהודה דרש מה ראה מרדכי שהתקנא בהמן על ככה שעשה עצמו ע״ז, ומה הגיע אליהם שנעשה נס, ור׳ יוסי דרש מה ראה המן להתקנא בכל היהודים, על ככה שמרדכי לא יכרע ולא ישתחווה, ומה הגיע אליהם שנתלו הוא ובניו על העץ, ורשב״י דרש מה ראה אחשורוש שיביאו את ספר הזכרונות על ככה שאסתר הזמינה את המן, ומה הגיע אליהם שנעשה נס, ורב חלבו אמר בשם ר׳ חמא בר גוריא בשם רב שהלכה כר״מ, וגם למ״ד שמתחילים מאיש יהודי צריכה להכתב כולה, ועוד אמר בשם רב שמגילה נקראת ספר שאם תפרה בחוטי פשתן היא פסולה ונקראת אגרת שאם הטיל בה ג׳ חוטי גידים היא כשירה, ואמר ר״נ שיש לחלק לשליש בתפירת הגיד.

רב יהודה אומר בשם שמואל שהקורא במגילה שכתובה בין הכתובים לא יצא, ורבא אומר שזה דוקא אם אינה חסרה או יתירה מהכתובים אך אם היא חסירה או יתירה מכולם שהיא נכרת כשירה, לוי בר שמואל קרא לפני רב יהודה במגילה שכתובה בין הכתובים **עמוד ב** אמר לו רב יהודה שאמרו שהקורא במגילה הכתובה בין הכתובים לא יצא, וכן אמר רב חייא בר אבא בשם ר׳ יוחנן אך הכוה על מוחה שרק בציבור פסול, ועוד אמר בשם ר׳ יוחנן ששיור בתפר הוא הלכה למשה מסיני, וגם אותה הכו על מוחה, שזה רק מדרבנן כדי שלא תקרע, ועוד אמר בשם ר׳ יוחנן שאם היה נשאר במערה של משה ואליהו כמלא נקב סדקית לא יכלו לעמוד מפני האור שכתוב כי לא יראני האדם וחי, ועוד אמר בשם ר׳ יוחנן בדברי הפסוק ועליהם ככל הדברים אשר דיבר ה׳ עמכם בהר, שה׳ הראה למשה דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים וכן מה שהסופרים עתידים לחדש דהיינו מקרא מגילה.

משנה הכל כשרים לקרוא המגילה מלבד חרש שוטה וקטן, ור׳ יהודה מכשיר בקטן.**גמרא** ר׳ מתנא אומר שר׳ יוסי הוא הסובר שחרש פסול אף בדיעבד, שהוא אומר בקורא את שמע ולא השמיע לאזנו שלא יצא אך ניתן לומר שזה לר׳ יהודה, ופסול רק לכתחילה וכשר בדיעבד, אך יש לדחות שכתוב במשנה חרש כמו שוטה וקטן שפסול אף בדיעבד ואין לומר שחרש לכתחילה ושוטה וקטן בדיעבד, כי בסיפא כתוב שר׳ יהודה מכשיר בקטן א״כ הרישא זה לא כר׳ יהודה, ואין לומר שכל המשנה כר׳ יהודה, והרישא בקטן שפסול והסיפא בכשר והביאור במשנה הוא שכולם כשרים לקרוא מגילה מלבד חרש שוטה וקטן, ודוקא קטן שלא הגיע לחינוך, ואם הגיע לחינוך כשר לר׳ יהודה, אך לפ״ז מה שאמר ר׳ יהודה בן ר״ש בן פזי שחרש שמדבר ואינו שומע יכול לתרום, כדעת מי, שהרי לר׳ יהודה זה רק בדיעבד, ולר׳ יוסי אפילו בדיעבד אינו יוצא, ואין לומר שר׳ יהודה יכשיר לכתחילה שהרי יש ברייתא שלא יברך ברכת המזון בלבו ואם בירך יצא, זה לא כר׳ יהודה שלדעתו כשר לכתחילה ולא כר׳ יוסי שפוסל אף בדיעבד

דף כ ויש לומר שזה כר׳ יהודה שיכשיר לכתחילה, ומה שפסל לכתחילה הוא דעת רבו שהוא אמר בשם ר״א בן עזריה שהקורא את שמע צריך להשמיע לאזנו, שכתוב שמע ישראל ה׳ אלוקינו ה׳ אחד, שתשמיע לאזנך מה שאתה מוציא מפיך, ור״מ אומר שלומדים מעל לבבך שהולכים אחר כוונת הלב, ולפ״ז ניתן לומר שר׳ יהודה סובר כר״א בן עזריה ור׳ יהודה בר״ש בן פזי סבר כר״מ שכשר ללא ששמע באזנו.

ר׳ יהודה אמר שכשהיה קטן קרא מגילה לפני ר׳ טרפון בלוד, אמרו לו שאין להביא ראיה מקטן, ורבי אמר שקראה כשהיה קטן לפני רבי ואמרו לו שאין להביא ראיה מהמתיר, ולא אמרו לו רק שאין מביאים ראיה מקטן, אלא אמרו לו קטן היית, ואפילו גדול היית אין להביא ראיה מהמתיר.

משנה לא קוראים המגילה ולא מלים ולא טובלים ולא מזים, וכן שומרת יום כנגד יום לא תטבול קודם הנץ החמה וכולם אם עשו אחר עלות השחר יצאו. **גמרא** במגילה לומדים מהפסוק והימים האלה נזכרים ונעשים, ביום ולא בלילה, ואין להקשות מהמשנה לדעת ריב״ל שיקרא אדם המגילה בלילה וישנה אותה ביום שהמשנה דברה במגילה של היום.

מילה כשרה רק ביום, שכתוב וביום השמיני ימול, הזאה וטבילה לומדים מהפסוק והזה הטהור על הטמא ביום השביעי ומקישים טבילה להזאה.

לכאורה מה החידוש במשנה בשומרת יום כנגד יום שאינה שונה מכל חייבי טבילות, ויש לומר שלא נאמר שהיא תהיה כראיה ראשונה של זב שהוקש לבעל קרי שכתוב זאת תורת הזב ואשר תצא ממנו שכבת זרע וכמו שבעל קרי טובל ביום כך זב טובל ביום, ושומרת יום אינה יכולה לטבול ביום שכתוב כל ימי זובה כמשכב נדתה יהיה לה, וא״כ תעשה בלילה קצת שימור ותטבול קמ״ל כיון שהיא צריכה ספירה **עמוד ב** א״כ הטבילה היא כספירה שהיא ביום.

מעלות השחר כשר, רבא אומר שלומדים זאת מהפסוק ויקרא אלוקים לאור יום שהמאיר ובא נקרא יום, אך א״כ נדרוש גם ולחושך קרא לילה שכשמחשיך נקרא לילה ואין זה נכון שהרי עד צאת הכוכבים נקרא יום, אלא ר׳ זירא דורש מהפסוק ואנחנו עושים במלאכה וחצים מחזיקים ברמחים מעלות השחר עד צאת הכוכבים וכתוב והיה לנו הלילה משמר והיום מלאכה וצריך פסוק נוסף שלא נאמר שרק מהנץ הוא יום והם הקדימו קודם היום שכתוב בפסוק השני שבלילה שמרו וביום היה מלאכה.

משנה כל היום כשר לקריאת המגילה, ולקריאת הלל, ולתקיעת שופר, ונטילת לולב, ולתפלת מוסף, ולמוסף ווידוי הפרים ווידוי מעשר ווידוי יוה״כ, לסמיכה לשחיטה, לתנופה, להגשה, לקמיצה, להקטרה, ולמליקה ולקבלה, ולהזיה, ולהשקאת סוטה, ולעריפת עגלה, ולטהרת מצורע, וכל הלילה כשר לקצירת העומר ולהקטרת חלבים ואברים, והכלל הוא שדבר שמצותו ביום זמנו כל היום ודבר שמצותו בלילה כשר כל הלילה. **גמרא** במגילה לומדים מהפסוק והימים האלה נזכרים ונעשים, בהלל לומדים מהפסוק ממזרח שמש עד מבואו, ור׳ יוסי לומד מהפסוק זה היום עשה ה׳, ונטילת לולב לומדים מהפסוק ולקחתם לכם ביום הראשון, תקיעת שופר לומדים מהפסוק יום תרועה יהיה לכם, קרבן מוסף לומדים מהפסוק דבר יום ביומו, תפלת מוסף כמוסף, וידוי פרים לומדים גזירה שוה כפרה כפרה מיוה״כ, שכתוב שם וכפר בעדו ובעד ביתו, וזה כפרת דברים, וכפרת יוה״כ היא ביום, שכתוב ביום הזה יכפר עליכם,

וידוי מעשר לומדים מהפסוק ואמרת לפני ה׳ אלוקיך בערתי הקדש מן הבית, וסמוך לזה הפסוק היום הזה ה׳ אלוקיך מצוך.

סמיכה ושחיטה לומדים מהפסוק וסמך ושחט, ובשחיטה כתוב ביום זבחכם, ותנופה לומדים מהפסוק ביום הניפכם את העומר והגשה הוקשה לתנופה, שכתוב ולקח הכהן מיד האשה את מנחת הקנאות, והניף והקריב, מליקה קמיצה הקטרה והזיה לומדים מהפסוק ביום צוותו את בני ישראל, השקאת סוטה לומדים מגזירה שוה תורה תורה, שכתוב ועשה לה הכהן את כל התורה הזאת, וכתוב על פי התורה אשר יורוך ועל המשפט, וכמו שמשפט ביום כך השקאה ביום.